

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. Juramentum quid, & quotuplex?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

CAPUT I.

De Juramentis, & Perjuriis.

SECTIO I.

Juramentum quid, & quotuplex?

SUMMARIUM.

1. Juramenti definitio.
2. Essentialiter tria requirit I. ut fiat per Deum verum tantum:
3. II. cum voluntate invocandi Deum in testem:
4. III. petitione testimonii divini.
5. Juramenta explicita quae?
6. Eorum formulae ambiguae, praesertim Germanis usitatae.
7. Juramenta implicita, &c.
8. Quae eorum formulae ambiguae, Germanis usitatissimae?
9. In quobis juramento, per quaecunque verba expresso, in foro conscientiae semper attendenda est intentio jurantis.
10. Juramentum assertorium quid?
11. Quid, & quotuplex juramentum promissorium?
12. Quae dicantur juramenta simplicia, &
13. Quae execratoria.
14. Item quae dicantur juramenta solemnia: &
15. Quae judicialia.
16. Juramentum suppletorium aliud necessarium, aliud voluntarium.

Juramentum rectè definitur: *Invocatio Divini Nominis in testimonium veritatis*: adeoque tria essentialiter requirit: *ut fiat per Deum verum tantum, cum vera voluntate invocandi Deum in Testem, & petitione testimonii Divini.* Certum apud omnes. Explico breviter.

§. I.

Invocatio Divini Nominis.

Definitio tradita à D. Aug. *Lib. de Serm. Domini in monte c. 17.* optimè explicata à D. Th. 2. 2. q. 89. a. 1. ab omnibus recepta. Unde dictum est juramentum à *jure*, quòd scilicet id, quod juramento & testimonio ipsius Dei invocato asseritur, vel promittitur, omni Jure pro vero, aut instar firmissimi juris, vel decreti haberi debeat; quare & jusjurandum dici solet. De quo Cicero lib. 3. de officiis ait: *Nullum vinculum ad stringendam fidem jurejurando arctius Majores esse voluerunt*, Etiam vocatur Sacramentum, quòd sit sacra quædam, & religiola affirmatio, vel testimonium ipsius Dei, vel sacræ rei. Unde explicatiùs ex Covar. & Azario definit Filliuc. hic tract. 25. q. 2. *Juramentum est affirmatio, vel negatio rei sacræ attestazione firmata ad fidem faciendam, vel promissionem firmandam: per rem sacram scilicet intelligendo & ipsum Deum, & alias res Deo sacræ, vel quatenus in eis relucet Deus, seu quatenus sunt aliquid Dei, ut mox patebit ampliùs. Nunc conditiones requisitæ explicandæ sunt.*

§. II.

Per Deum verum tantum.

AD veram essentialem rationem juramenti ante omnia requiritur, ut fiat per Deum verum tantum, directè scilicet, vel indirectè, cum sit invocatio Divini Testimonii, idque indicatur Deut. 6. *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac*
per

Sect. 1. Quid, & quotuplex sit Juramentum. 9

per nomen illius jurabis. Ratio est: quia juramentum inventum est ad confirmandam veritatem, quatenus fieri potest testimonio firmissimo & infallibili: atqui solius Dei testimonium potest esse, & est firmissimum & infallibile: ergo, &c. Cum enim omnis juramenti finis & effectus sit confirmatio rei dubiæ & controversæ, teste Apostolo Hebr. 6. *Omnis controversiæ finis, ad confirmationem, est juramentum;* actiones verò, & pacta hominum sæpè sint incertæ veritatis, nec per necessariam rationem probari possint, ideò necessè fuit recurrere ad testes. Humanum porrò testimonium, cum non sit simpliciter sufficiens ad indubitatum, certamque confirmationem, tum defectu cognitionis, quia decipi & falli homines possunt; tum defectu fidelitatis, & veritatis, quia mentiri & fallere possunt: Quare necessarium fuit, & est, ad certam & indubitatum confirmationem rei dubiæ, vel controversæ recurrere ad testimonium ipsius Dei, qui nec falli potest; cum nihil eum lateat, ut rectè discurret *D. Th. cit.* Quare blasphemum, & idololatricum omnino est jurare, aut apertè per falsos Deos, utpotè per Jovem, Mahometem, &c. aut per ullam creaturam absolute, & absque relatione ad Deum. At quid si quis jurasset per hæc Sancta Evangelia, postea deprehendisset non esse librum Evangeliorum, sed fortè vanum, aut omnino ligneum. &c. Hunc verè jurasse; quia intendit per vera Evangelia jurare, ideoque Deum verum in testem invocare: & error ille tantum materialis fuit.

*Cum vera voluntate invocandi Deum
in Testem.*

3 **A**D veram essentialem rationem juramenti secundò requiritur animus, seu voluntas jurandi, seu verum Deum in Testem invocandi; non sufficit verba juramenti significantia solum materialiter exterius proferre, tunc enim, nisi doctrinæ, vel joci causâ, aut solum materialiter fiat, erit perjurium, seu juramentum fictum, quod etsi nullam ex virtute Religionis obligationem contineat, interdum tamen ratione scandali, vel damni inde causati, obligare potest: & sic jurans servare compellitur in foro externo, ubi judicatur secundum exteriora. E contra verò si animus & voluntas jurandi, verumq; Deum in Testem invocandi adsit absq; omni verborum, vel signorum expressione, jam coram Deo verum juramentum est, non secus ac votum sola mente conceptum, atqui in foro conscientiæ verè obligat, etsi in foro externo utique nulla de hoc possit dari actio. Communis DD. cum Sanch. cit. lib. 3. c. 1. n. 2. Laym. lib. 4. tract. 3. c. 1. Unde infertur, eum verè jurare, qui voluntatem & animum habens Deum invocandi in Testem, adhibet verba vel signa aliàs juramenti vim minime habentia, v. g. dicens: *in veritate sic est, hoc faciam*: vel si Christianus cum infideli coram lapide jurans, intentionem non ad lapidem, sed ad Deum referat: quem casum videtur velle D. Aug. serm. c. 28. 12. de verbis Apost. ut notant Sanch. Laym. supra cit.

Et petitione Testimonii Divini.

AD veram rationem juramenti tertio requiri- 4
 tur vera, formalis, vel virtualis petitio, vel in-
 vocatio Divini testimonii, non quidem absolute, &
 determinate, ut nimirum Deus veritate tui dicti ju-
 rati actuali aliquo signo hic statim contestetur; hoc
 enim esset peccatum tentationis Dei, nisi ex urgen-
 tissima causa vel speciali motione Spiritus Sancti
 fieret, exemplo nonnullorum etiam Sanctorum;
 sed indifferenter, ut nimirum testetur Deus, quo-
 modo & quando voluerit, saltem tunc, quando *illu-
 minabit abscondita tenebrarum, & manifestabit
 consilia cordium.* 1. ad Cor. 4. Non autem sufficit
 ad juramentum nuda assertio Divini testimonii, vel
 scientiae, v. g. *coram Deo hoc dico; Deus scit, me
 verum dicere; Deus videt ita esse; Deus mihi testis
 est:* per modum simplicis assertionis, ut sensus solum
 sit quod Deus sit cognitor eorum, quae dicuntur,
 non est juramentum: & si falsum dicatur, non erit
 perjurium, sed mendacium, & blasphemia contra
 Divinae scientiae infallibilitatem. *Communis cum
 Sanch. cit. c. 2. n. 21.* Quamvis hi modi loquen-
 di saepe etiam accipiantur per modum invocatio-
 nis, & juramenti. Caeterum potest ejusmodi invoca-
 tio Divini testimonii fieri verbo, nutu facto, men-
 te tantum: verbo, ut cum quis ore profert: *Jure
 per Deum.* Nutu: ut si tibi dicatur: *Juras per
 Deum?* & tu capite, vel alio modo annuas. Facto:
 ut si tibi offeratur juramentum per Crucem, librum
 Evangeliorum, sceptrum, &c. & tu illa tangas,

eo ipso, etsi nihil proferas verè jurare censeris; idèmq; evenit, si subscribas scripturæ juramenti formam continenti: tunc enim propria subscriptio ipsissimum est juramentum; at vix nisi in causis gravissimis in usu. *Mente: ut si quis intrà animum suum juret aliquid facere, vel ommittere, modo paulò antè suprà dicto §. 3. in fine.*

ASSERTIO II.

Juramenta variè dividuntur. 1. *In explicita, & implicita.* 2. *In assertoria, & promissoria.* 3. *In simplicia, & execratoria.* 4. *In simplicia, & solemnia: Judicialia, & extra judicialia.* Nimis certa, indiget solùm explicatione terminorum.

§. I.

Juramenta explicita

5 **D**icuntur, quæ fiunt cum directâ & expressâ invocatione Dei, quando nimirum ad ipsum Deum Testem immediatè recurritur, quod quidem principaliter pendet ab intentione jurantis; deinde etiam ex formula jurandi dignoscitur. Expressæ formulæ jurandi citra controversiam sunt hæ, & similes: *Furo per Deum: Deum testem invoco: Deus mihi testis esto. In Deo, in Christo Jesu, &c. Rom. 9. Veritatem dico in Christo Jesu, &c.* Expressa etiam satis formula jurandi est, quoties veritas aliqua Fidei adducitur ad confirmandam veritatem nostri dicti illi comparatam: *Quam verè Deus vivit, Justus, Misericors, &c.* Et usitatissimum illud veterum: *vivit Dominus: & modò usitatum: So wahr Gott lebt: So wahr Gott im Himmel ist: So wahr Gott kein Land thut: So wenig Gott*

GOTT nicht lügen kan: So wahr **GOTT** Mensch worden zc. Ubi notandum, comparationem fieri inter veritatem Divinam & nostram, non quantitativè, comparando tantam quantitatem cum tanta, ut sensus esset, tantam esset veritatem & certitudinem nostri dicti, quanta est certitudo veritatis Divinæ, quod est falsissimum, & blasphemum foret; sed similitudinariè, & absolute solum comparando verum cum vero, ut sensus sit: sicut verum est Deum vivere, justum esse, &c. ita suo modo verum est, quod dico: unde tutior est modus dicendi: *vivit Deus, vel sicut vivit Deus, quam quam verè Deus vivit, &c.* Tales formulæ magis ambiguae jurandi explicandæ sunt.

I. Inprimis ambiguae sunt illæ formulæ jurandi supra positæ: *Coram Deo dico: Deus scit, vel videt, hoc verum esse: Deus mihi testis est, &c.* Quod si enim ejusmodi proferantur solum per modum enuntiationis, ut sensus sit, Deum nosse ea, quæ dicuntur, non erunt juramenta, ut jam supra dixi. Quod si tamen proferantur per modum invocationis Divinæ scientiæ, & testimonii, quod clarius patet, si proferantur in modo optativo, vel imperativo: *coram Deo dictum esto: Deus mihi testis esto: Deus sciat hoc.* vulgò: *Weiß Gott: Gott sey mein Zeug:* sine dubio erunt juramenta, & si malè fiant, perjuriam. Verum in his inprimis spectanda est intentio proferentis, an ejusmodi dictis intenderit Deum invocare in testem: si hæc non contet, judicandum erit ex moribus proferentis; si enim raro, vel ferè nunquam jurare soleat; aut e contra sepe

& ordinariè, censetur respectivè jurare, vel non jurare talia proferendo: aut ex communi loquendi consuetudine. Et reverà prædicti modi per modum juramenti, & invocationis Divini testimonij communi consuetudine usurpantur etiam in S. Scriptura. 2. ad Timoth. 2. *Testificor coram Deo, & Christo Jesu.* Gal. 1. *Ecce coram Deo dico, quia non mentior* Rom. 1. *Testis est mihi Deus.* Et alibi. Audi D. Aug. serm. 28. de verb. Apost. *Quantùm ad me pertinet, juro: sed quantùm mihi videtur magna necessitate compulsus, & cum magno timore dico: coram Deo; aut testis est mihi Deus, aut scit Christus, sic esse in animo meo.* Undè prædictos modos absolutè inter juramenta ponunt D. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1. ad 3. *Azor. Navar. alii.* Verùm alatum nostrum discrimen inter modum enuntiationis, & invocationis observandum esse, rectè docent, *Cajetan. Sotus, Ledesma, Suar. Valent. Less.* alii communiter *cum Sanch. l. 3. c. 2. n. 30.* Denique ipsum verbum *juro* absolutè prolatum, cum non exprimat per quem, vel quid juretur, juramentum non est nisi proferatur cum animo & voluntate Deum in test. m invocandi, aut ex circumstantiis ea intentio colligatur: ut si cui dicenti: *Jura mihi per Deum vivum;* respondeas: *juro,* optimè verè jurare censeris. Vide *Tambur. lib. 3. Decal.*

II. Jurare per vitam Dei, & Sanctorum absolutè blasphemum esse, multis allegatis docet *Sanch. lib. 2. moral. c. 32. n. 25.* Et sine dubio est, si sensus sit execrationis, ut nimirum Deus, vel Sanctus talis vitam perdat, vel amittat, *si hoc non ita sit:* neque salvat

salvat, si dicatur, sensum mediatum esse: quam chara Deo, vel Sanctis vita sua est, *tam verum est quod dico*: Hoc enim ipso supponit Deum, vel Sanctos posse amittere vitam suam, vel caput suum; quod ipsum blasphemum est. Contra tamen non esse blasphemum absolute cum aliis docet *Tamburini*, apud *Gob. cit. n. 489.* eò quòd (saltem semper) non sit ille sensus execratorius, sed invocatorius, similis illi, sine dubio legitimo juramento: *Vivit Deus, vivit Dominus.* Id est: *sicut verè Deus vivit, sic verum est, quod dico.* Quemadmodum etiã si jures per vitam patris tui, te aliquid facturum, eum sensum habes: sicut pater meus vivit, ejusque vita mihi chara est, seu eum vivere volo, & gaudeo, *ita certò hoc facere promitto.* Denique per Deum jurare secundum omnes licitum est, & cur non etiã per vitam DEI? aut quæ differentia inter hæc: *quàm verè Deus est: & quàm verè Deus vivit?*

III. Jurare per caput, cor, aliãve membra honesta Christi, B. Virginis, & Sanctorum: per vulnera: per Sanguinem Christi, per ubera B. Virginis per ejus Virginitatem, &c. Item per Sacramenta, alias res sacras, si reverenter fiat, & non in sensu execratorio (quòd scilicet illa pereant, vel non sint, nisi verum dicas) sed in sensu assertorio, & invocatorio in testimonium veritatis, ut modò supra, quod nimirum, quàm vera illa sunt, tam verum dicas, blasphemum & illicitum per se non est, ut contra alios, diversa sentientes, rectè docet *Sanch. cit. n. 29.* Sed dixi per membra honesta. Damnatissima enim, & diabolica est blasphemia jurare per inhonesta mem-

mem-

membra Christi, vel attributa B. Virginis, vel Sanctorum, more Itatorum & Gallorum, ut pudeat scribere. Item si quis per ejusmodi juret irrisorie, vel per modum spernentis, qua ratione illa gravissimè prohibentur utroque Jure. Canonico c. 10. 22. q. 1. *Si quis per capillum Dei, vel caput juraverit, vel alio modo blasphemiâ contra Deum usus fuerit, si in Ordine Ecclesiastico est, deponatur: si Laicus, anathematizetur.* Et Civili authenticâ, ut non luxurientur homines. Collat. 6. *Nemo juret per membra Dei, aut alio modo Deum blasphemet: His enim delictis & fames, & terremotus & pestilentia sunt: precipimus ergo tales comprehendere, atque ultimis subdissupliciis.* Hæc ibi: *Liceat modo exclamare: O tempora! O mores!*

IV. Denique quid sentiendum de illis jurandi formulis: *non credo Deum, abnego Deum, Deus est injustus, Deus non sit Deus, nisi hoc verum sit, vel nisi hoc fecero?* Saich. eod. c. 32. n. 24. cum aliis absolutè eas censet blasphemias, eò quòd sensus videatur esse, quòd fides mea in Deum, aut de Justitia, aut existentia Dei dependeat à veritate hujus modici, seu rei, prout ego assero, quòd utique blasphemum esset. Gobat *hic cas. 15. n. 485.* censet esse blasphemiam in ima tartara detrudendam. Contra tamen Salazar, aliique cum Tamb. cit. *ibid.* censent non esse blasphemias: Non est enim ille sensus allatus, sed potius iste: *Sicut est mihi certum ex Dei gratia, me non recessurum à Fide vera, ita certum est, quòd assero. Et sicut certum mihi est, Deum non posse esse injustum, aut non esse Deum, ita*

certi

certo statuo hoc facere; non ergò talis offert se ad negandam Fidem, si res non ita sit, sed potiùs certitudinem suæ fidei astrui hac ratione: *Nego Fidem, si non ita sit*, atqui per gratiam Dei certum habeo, me Fidem non negaturum: & hoc ergò certum esto.

§. II.

Juramenta implicita,

Seu cum indirectâ solùm invocatione Dei in te- 7 stem, sunt, cum juratur per creaturas, non quidem absolutè secundùm se spectatas, sed respectivè & in Deum relatas, quatenùs nimirum in eis divinum Numem, divina Majestas, Potentia, Sapientia specialiter elucet, & verbo: quatenùs sunt aliquid Dei; sic enim jurando, & in testimonium invocando creaturas Dei, implicite, & indirectè ac virtualiter invocatur ipse Deus, ut manifestum est: Cujusmodi sunt juramenta. I. Per beatos Angelos, & Sanctos Dei, quatenùs Beati, gratiâ & gloriâ Deo uniti sunt, tanquam amici & domestici Dei, in quibus divina Majestas perfectissimè elucet, & sic vere juramentum erit ad virtutem Religionis pertinens. Quòd si quis juret per Angelos, Sanctos, B. Virginem absolutè secundùm suam creatam perfectionem & excellentiam gratiæ & gloriæ, non referendo ad Deum; non esset verum juramentum virtutis Religionis, esset tamen sacra contestatio virtutis Dulciæ; neq; adducerentur illi ut infallibiles testes ex se, sed aliunde, nempe à Deo, quem

intuitivè vident, & in eo omnia ad se pertinential
 consequenter etiam obligatio orta ex tali juramen-
 to, & perjurium factum, non ad virtutem Religio-
 nis, sed Dulix pertineret, ut rectè notat Sanch. *cib.*
lib. 3. c. 2. n. 9. 2. Juramentum per quasvis res
 sacras Deo specialiter consecratas, ut per Crucem
 Christi, per Sacramenta, per sacram Scripturam,
 per Evangelia. *c. quoties cordis. 1. q. 7.* Quippè in
 quibus infallibilis Dei veritas nobis manifestata
 continetur. Item per sacras Reliquias, Sanctorum
 sepulchra tacta, quatenus ad ipsum Deum referuntur
 juxta paulò ante dicta. 3. Juramentum etiam
 per creaturas irracionales, specialiter tamen excel-
 lentes, & in quibus divinum Numè specialiter elu-
 ceat, vel resideat, ut per cœlum, & terram, per Ele-
 menta Dei. Sicut juravit Moyses Deut. 3. & 4. *Testes*
invoco cœlum & terram. Et Christus apud Matth.
 c. 5. prohibens supervacanea juramenta dicit: non
 jurandum per cœlum, quia thronus Dei est; neque
 per terram, quia scabellum est pedum ejus: neque
 per Hierosolymam, quia est civitas magni Regis. Et
 Matth. 23. *Quicumque juraverit in templo, jurat*
in illo, & in eo, qui habitat in ipso. Et qui jurat in
 cœlo, jurat in throno Dei, & in eo, qui sedet super
 eum, videlicet potentiam suam clariùs demonstran-
 do. Quòd si quis juret per creaturas ignobiles &
 viles in testimonium inductas, censebitur juramen-
 tum jocosum, seu illusorium: ut, *juro per has pa-*
leas, teste Navar. c. 12. n. 5. Nisi alia esset jurantis
 intentio, vel expressè addatur relatio ad Deum, ut
Juro per hunc ignem Dei: Quia sic Deus invocatur
 condi-

Sect. 1. Quid, & quoruplex sit Juramentum. 19

conditor ejus, ait Sylv. V. *juramentum* 1. q. 4. Sanch. *lib. 3. c. 2. n. 10.* 4. Juratur etiam per creaturas Dei per execrationes invocando scilicet Deum, ut judicium suum, vel vindictam in nos ipsos, vel alias creaturas ad nos pertinentes specialiter exercent, nisi verum sit, quod dicimus; ut *Deus me puniat, &c.* De his verò infra. Non ergo juramentum, sed blasphemia est, & idololatria jurare per ullas creaturas, absolutè tanquam infalibiles testes veritatis, & constituendo in eis finem juramenti; blasphemia quidem ex parte intellectus, perfectionem Deo propriam, scilicet infallibilem veritatem, tribuendo creaturæ, idololatria verò ex parte voluntatis, hoc ipso facto Divinum quendam cultum creaturæ deferendo: idque multò maximè verum est de juramentis per ipsos falsos deos, vel idola: atque hac ratione in Jure Canonico diversis locis etiam sub excommunicatione prohibetur fidelibus jurare per creaturas, nimirum (ut rectè explicant *Suar. Sanch. alii*: tanquam Deos more gentium. Unde tale juramentum ex virtute Religionis nullà prorsus obligationem parit per se loquendo, sed tantum per accidens ob erroneam conscientiam, quòd putent se jurare per aliquem verum Deum; quo errore deposito, cessabit obligatio juramenti ex virtute Religionis, etsi in ejusmodi patris juratis, alias honestis & licitis, possit manere obligatio justitiæ & veritatis, ut ex communi docent *Laym. Sanch. alii* contra Innoc. Abbt. & alios Canonistas *in c. Et si Christus, jurejurando*, ubi ajunt, etiam Christianum per falsos deos jurantem

juramento obligari : falsum est, nisi accedat conscientia erronea juris vel facti. Cæterum rursus hæc explicandæ sunt aliquot

Juramenti formula ambigua.

8 I. **Q**uid censendum de usitatissima Germanorum formula jurandi : *Auf mein Ahd / bey meinem Ahd /* quasi dicant : *per meum juramentum*, aut : *volo dictum meum juramentum esse*. Tractat solus, quem sciam, Germanus Doctor Laym. *Lib. 4. tract. 3. c. 2.* Et post ipsum Gobat *cit. cas. 15. n. 488.* atque ita resolvunt I. Ea verba esse sine dubio juramenta, si quis ea proferat animo & intentione per illa jurandi; quia ad verum juramentum, si animus & intentio jurandi adsit, sufficit solum verbum *juro* ut supra dictum : plus autem est dicere : *Auf mein Ahd.* II. Etiam sine dubio erit verum juramentum, quando ea verba exiguntur, & proferuntur in foro judiciali: ut quando Judex dicit : *Schwere / sag / oder gelobe an den Ahd /* id est : *jura, dicas, vel promittas juratus*; si alter annuat, & dicat, omninò censetur jurare : Quia hæc est Judicis intentio verum juramentum exigentis, juxta regulam traditam Sanch. *lib. 3. de juram. c. 2. n. 4.* III. Ea verba etiam in fulgari sermone extra Judicium, si deliberatè & seriò proferantur, plerumque juramentum continent, quia juxta aliam regulam traditam à Sanch. *cit. n. 1.* ad juramentum sufficit, velle usurpare verba eo sensu, quo communi aliorum jurantium con-

Sect. I. Quid, & quoruplex sit Juramentum. 21

fuetudine usurpari solent: atqui communis apud Germanos consuetudo est, maximè in judiciis, ut illa formula verborum pro juramento usurpetur; ergò deliberatè & seriò ea proferens verè jurasse, & si falsò, pejurasse, præsumendus est, nisi de alis usurpantis intentione constet. Nam IV. Sensus eorum verborum: *Nuff mein Ahd / potest esse: tam certò esto dictum & promissum, ac si juratum sit*, adè ut non adsit intentio actu jurandi, sed habendi dictum, vel promissum instar juramenti, quo sensu etiam quandoque exigi solet: *Gelobe an an Ahd Statt / & tunc non est juramentum*; sicut secretum extra confessionem commissum, & acceptatum, instar sigilli sacramentalis, reipsà non fit sigillum sacramentale, ac proinde talia juramenta non inducunt obligationem Virtutis Religionis, sed solùm fidelitatis & iustitiæ. Ita ferè *Layman. cit.*

II. Formulæ jurandi per interpositionem fidei & honoris, non sunt juramentum, secundùm *communem DD. apud Sanch. contra Canonistas*. Ratio est: Quia hic non intelligitur Fides divina, per quam sine dubio verè juratur, sed intelligitur fides, vel fidelitas humana, quæ ex vi verborum vel loquendi consuetudine nec ad Deum refertur, nec invocationem divini testimonii continent, nisi talis esset proferentis expressa intentio, prout explicat *Cajet. cit. dicens: Qui enim dicit, per fidem meam hoc faciam, non de fide Theologica, sed morali loquitur, hoc est, fidelitate, & perinde est, ac si diceret: ita hoc faciam, sicut fidelis sum, aut haberi*

volo; se ipsum ergo offert in testem, non Deum; Sic
 Reges promittentes in fide regia non jurant, sed pro-
 priam excellentem dignitatem adferunt ad confir-
 mationem. Hæc Cajetanus. Similiter ergo nequ
 juramentum erit dicere per fidem suam cum quo-
 cunque addito excellentiæ humanæ; ut apud No-
 biles: bey unsern Adelichen Ehren und Treu. Apud
 milites: bey Cavaliers Glauben. Apud Magnates
 bey unsern Königlichen / Fürstlichen / Gräfl.
 Treuen; Quia licet ejusmodi juramenta non sint
 nec ex Virtute Religionis obligent, obligant tamen
 ex Virtute Fidelitatis, aut Justitiæ, & eo gravius, quia
 major excellentiæ fides interponitur; & quoad
 personam Principes, ac illustres in foro externo tantum
 quam juramenta accipiuntur. Idem dicendum de
 juramento in fide, vel per fidem boni Christiani
 Religiosi, Sacerdotis; Quia nec ibi intelligitur
 militer Fides divina Christiana, quam Christianus
 Religiosus, Sacerdos profitetur, sed fides moralis
 ac fidelitas, quæ maximè deceat Christianum, Re-
 ligiosum, Sacerdotem, ut cum aliis docet Sanctus
 cit. c. 2. n. 32. Idemque dicendum de omnibus simi-
 milibus per fidem jurandi formulis, sive per mo-
 dum attestationis; ut, quam verè sum honestus
 fidelis, nobilis, Christianus, Religiosus, Sacerdos
 &c. Sive per modum execrationis: ut, non sim ho-
 nestus, nobilis, Christianus, Sacerdos; sim, vel ha-
 bear perfidus, hæreticus, &c. Non enim est verè
 execratio, vel invocatio divini judicii ad hæc, se
 est solum permissio: quasi dicatur: Habeas me pe-
 ta

Sect. I. Quid, & quotuplex sit Juramentum. 23

tali, nisi verum sit, quod dico. Sicut non esset juramentum, si dicas alteri: Occide me, nasum, ambas aures detrunca, nisi verum dicam.

III. Formula jurandi per interpositionem Fidei Sacerdotalis, seu per fidem, dignitatem, consecrationem sacerdotalem, &c. magis ambigua est. Et siquidem per illa juretur ut ad Deum relata, quatenus scilicet ad Dei ministerium specialiter spectant, absque dubio erit verum juramentum; quòd si verò juretur per illa absolute, quatenus talem dignitatem creatam humanam constituunt, absolute dicendum, non esse vera juramenta cum Theologis: quin ipsum Jus Canonicum expressè à juramento distinguit, prohibens Episcopos & Presbyteros passim more laicorum jurare. *c. si quis Presbyter 2. q. 4. Laicus* (quo cum Presbyter controversiam habet) *per juramentum si necesse sit, se purget: Presbyter verò vice juramenti per sanctam consecrationem interrogetur: quia Sacerdotes ex levi causa jurare non debent. Manus enim, per quam Corpus & Sanguis Christi conficitur, juramento polluaturs absit.* Ubi expressè dicitur interrogationem per consecrationem non esse exactiorem juramenti propriè dicti: Est ergo exactio fidei præstandæ vel veritatis dicendæ. sicut Sacerdotem consecratum decet, *bey ihren Geistlichen Würden / und Ehren.* Nihilominus tamen utrinque vim aliquam Religionis, aut saltem majoris obligationis tribuit, quàm sit fidei merè humanæ, ut *c. ad aures de his, qua fiunt*, ubi decernitur, ut electio ob laicorum terrorem facta irrita censeatur, nisi juramento,

vel fide interposita confirmata sit. Vide *Layma*
cit.

IV. Formula illa jurandi : *In veritati sic est*, non
est juramentum, secundum *communem DD. cit.*
Est enim simplex assertio, seu protestatio hominis
vera loquentis, sicuti si dicas: Verè res ita se habe
uti narro. Aliud, & maximè juramentum esset,
vel expressè addarur, vel intelligatur veritas divina
ut in veritate Dei; in veritate Christi. Aut si ex con
scientia erronea aliquis ea verba, vel alia æquè ve
juramenta continere crederet. Similiter nec jur
mentum continet per se illa formula : *In conscie*
tia mea, per conscientiam meam, &c. si sensus
lum sit, hoc, quod dico, sentio in conscientia me
dictat mihi mea conscientia. *Sot. Ledesma, Le*
Sanch. cit. At verò jurare per animam, vel in ani
mam, vulgò: *Auf mein Seel/ bey meiner See*
vi verborum ordinariè est verum juramentum: at
enim juratur per modum attestationis per animam
quatenus est perfecta creatura Dei, in quâ specialissi
simè divinum Numen atque imago Sanctissimæ
Trinitatis elucet, & sic est verum juramentum cum
indirecta invocatione divini testimonii: aut juratur
per modum execrationis per animam, ut sensus sit
pereat anima mea, nisi verum sit, & sic iterum est
juramentum execratorium, & implicita invocatio
divini iudicii in testimonium veritatis. Ita po
Baldum & alios Sanch. c. 32. n. 29. Jurare autem
animam, vel super animam specialem modum exe
erationis exprimit, nimirum: nisi hoc verum sit, si
ju

super animam meam, anima mea Deo respondeat, satisfaciat, luat: & rursus est eadem ratio juramenti & invocationis divini iudicii in testimonium veritatis. In quibus tamen omnibus requiritur deliberatio, & voluntas jurandi juxta dicta à principio; his enim formulis passim utuntur homines ex mala consuetudine, joco, levitate mera loquacitate absque ulla cogitatione juramenti. Insuper quia in praxi sæpè difficile est discernere, an tales formulæ verum juramentum contineant, ipsæ formulæ cum innumeræ & diversissimæ sint, ideò pro Confessariis statuuntur utiliter aliquot universales & claræ

R E G U L Æ.

I. **P**ER quæcunque verba etiam expressum juramentum continentia juretur, in foro conscientie omninò semper attendenda est mens & intentio jurandi, ad dignoscendum, an verè juraverit, nec ne. Aut enim positivè quis intendit invocare Deum in testem, aut positivè noluit invocare Deum, aut negativè se habens, vel ignorans præscindit ab invocatione Dei. Si *primum*: certum semper est juramentum; Si *secundum*: certò non est juramentum in foro conscientie, sed tantum mendacium, si falsum sic asseruit. Si *tertium*: iterum non est juramentum: quia eò ipso Deus non invocatur, ut testis, alioquin semper jurarent, & sæpissimè perjurerent, qui ad singula ferè verba effutiunt illud suum: *Per Deum: per Sacramentum &c.* Unde Confessarius audiens pœnitentem falsò jurasse se accusantem, non statim pejurasse censere debet,

debet, sed interrogare, an intenderit Deum invocare in testem, & quidem falsitatis; & longè sæpissimè deprehendet, non fuisse perjuriam, sed tantum mendaciam ex materiâ suâ dijudicanda, aliquando officiosa, aliquando jocosa, & sic venialia; aliquando perniciofa in nocumentum tertii, eaque ex genere suo mortalia. Loquimur in foro conscientiæ; nam in foro externo judicantur secundum allegata & probata.

II. Qui verba verum juramentum non significantia, v. g. *verè, in veritate, per fidem meam* &c. profert, attamen per illa intenderet verè jurare & verum juramentum facere, utique verum juramentum faciet in foro conscientiæ, dummodò intelligat, quid sit jurare, nimirum ipsum Deum in testem sui dicti, vel promissi invocare, si enim intelligat, quid sit jurare, implicite saltem jam vult jurare, & defacto invocat Deum in testem, etsi id verba expressè non significant; at verò si talis nesciat, quid sit jurare, prout sæpissimè nesciunt rudiores, rustici, pueri &c. non efficitur juramentum. Ratio manifesta est; quia essentia juramenti non potest consistere sine aliqua invocatione Divini Nominis in testem: Atqui hic nulla est invocatio Divini Nominis in testem; non ex vi verborum, ut supponitur; neque ex intentione proferentis, qui enim ignorat, jurando invocari Deum in testem, quomodò potest velle Deum invocare: cum nihil sit volitum, nisi cognitum?

III. Qui jurat per creaturas; aut sistit in creaturis tanquam testibus infallibilibus; sic blasphemiam

nia est, non juramentum, ut dictum; aut sistit in creatura tanquam teste veritatis, sed fallibili, & sic testimonium tantum est, non Juramentum, quia sic nullo modo, nec implicite, invocatur Deus: aut non sistit in creatura, sed ulterius tendit in Deum, atque illas ut aliquid Dei, in quo majestas Dei specialiter elucet, in testes veritatis invocat; & jam verum juramentum est, ut ex prædictis constat. Ad hoc autem discernendum, alia traditur *Regula*.

IV. Quoties juratur per aliquam creaturam, quæ aliquam insignem habet dignitatem & excellentiam à Deo, & in qua peculiari quodam modo in nobis excitatur memoria Dei, vel attributorum ejus, tunc fit relatio ad Deum, adeoque verum est juramentum, secus si non ita. Vides jam hac regula universali regulari omnia exempla allata hoc toto §. Si enim jures per Evangelia, Sanctos, Tempora, Altaria &c. per coelos, elementa &c. verè juras. Secus, si jures per tuam barbam, anulum, equum &c. Similiter si Clericus habitu clericali indutus jurat per hunc habitum, juramentum est, quia specialiter fit relatio ad Deum, ejusque memoria excitatur; iecus, si laicus juret per suam vestem. Et sic de cæteris.

§. III.

Juramenta assertoria, & promissoria.

I. **J**uramentum *assertorium* est invocatio Divini Numinis ad faciendam fidem de veritate sui dicti, de actione præsentis, & præterita contingenti:

genti: quod dupliciter fit: primò de veritate ipsius actionis præsentis, vel præteritæ propriæ ipsius jurantis, ut juro me credere in Deum; juro me interfuisse Sacro: Secundò solum de notitia actionis præsentis vel præteritæ, ut dum quis jurat de actione alterius facta, ut, juro, quòd Petrus non occiderit Paulum, sensus est: juro me scire, vel certò credere non fecisse. Unde in judicio reus juramento se purgans, debet jurare de veritate ipsius actionis, scilicet tale crimen non commisisse, testes verò ad ejus innocentiam probandam producti (vel econtra ad ejus crimen demonstrandum) solum jurant de veritate suæ notitiæ, vel credulitatis, se nimirum nôsse, vel certò existimare, ipsum esse innocentem, vel econtra criminofum. Et hac ratione juramentum assertorium etiam extendit se ad actionem alterius futuram: v. g. juro Cæsarem in bellum profecturum, sensus est, se certam, vel probabilem notitiam habere de profectioe Cæsaris. Unde si præter jurantis intentionem profectio illa non sequatur, non erit perjurus, quia non juravit immediatè de veritate istius actionis, sed de sua credulitate, vel notitia, quam tunc verè habuit.

II II. Juramentum *promissorium* est invocatio Divini Nominis ad faciendam fidem de actione propriâ futura, ut, juro me Religionem ingressurum, non amplius lusurum &c. hoc juramentum promissorium semper includit etiam assertorium de veritate præsentis, se nimirum in præsentis verè habere voluntatem tale opus faciendi, & insuper re ipsa factu.

Eturum. Dupliciter talis Deum invocat : 1. Ut testem veritatis præsentis, se nimirum habere voluntatem tale opus faciendi. 2. Ut fidejussorem veritatis futuræ, quòd illud opus re ipsâ ab eo faciendum sit. Quare perjurium promissorium carens utraque veritate, duplo gravius est peccatum, quàm assertorium solùm, quantum est contra virtutem Religionis, ut notat Suar. lib. 1. de jurament. c. 8. Unde ulterius : si quis solùm intenderet jurare, se nunc habere voluntatem, seu propositum tale opus faciendi, hac v. g. formâ : Juro me nunc velle hoc facere, esset solùm juramentum assertorium præsentis propositi, ad cujus veritatem sufficeret veritas præsentis propositi, etiamsi illud posteà mutaret, prout etiam mutare liceret. Verùm id rariùs contingit, & vix præsumendum est in praxi, præsertim in confessionali, sic enim quodvis juramentum promissorium, ejusque obligatio facile eludi posset, dicendo, se solùm jurasse de præsentis voluntate, vel proposito aliquid faciendi, non autem re ipsâ facturum esse.

III. Duplex autem est juramentum promissorium : unum *absolutum*, simplex per se stans, quo quis absolute jurat, se aliquid facturum, vel omis-
surum, sine ulla promissione, vel pacto erga alterum : v. g. juro me Religionem ingressurum, talem pecuniam pauperibus daturum, non bibiturum vinum &c. Quo etiam spectant juramenta comminatoria, quibus alteri pœna commerita comminatur : non enim ibi fit promissio, vel pa-
ctum,

Etum, saltem non acceptatur; & hoc juramentum continet unam simplicem obligationem verum faciendi aliquando suum dictum, vel propositum ex virtute Religionis tantum, ob reverentiam scilicet Divini Nominis in testimonium invocati, juxta Præceptum Dei: *Non assumes &c. Levit. 19. Non perjurabis in Nomine meo, nec pollues Nomen Domini.* Nulla autem est hic annexa obligatio ex virtute Fidelitatis, & Justitiæ. Unde patet in juramentis separari posse obligationem ex virtute Religionis, & obligationem ex virtute Fidelitatis, & Justitiæ.

IV. *Alterum* est juramentum *confirmatorium* promissionis factæ alteri determinatè: Idque tripliciter. 1. Juramentum confirmatorium promissionis factæ ipsi Deo tantum, & dicitur *votum juratum*, & duplicem obligationem habet ex virtute Religionis unam ex vi promissionis factæ Deo, seu voti fideliter reddendi; alteram ex vi Divini Nominis in testimonium & confirmationem illius promissionis invocati, seu juramenti; consequenter talis juramenti prævaricatio duplicem quoque malitiã habet contra virtutem Religionis; unam infidelitatis erga Deum; alteram perjurii, & nominis Dei in vanum assumpti. 2. Juramentum confirmatorium promissionis factæ homini tantum, dicitur *pactum juratum*, & duplicem obligationem habet; unam ex virtute Religionis, ex vi juramenti, seu Divini Nominis in testimonium invocati; alteram ex virtute Fidelitatis & justitiæ erga alterum promissarium; quia promissio cadit in debitum, consequenter ejus prævaricatio duplicem similiter malitiam

con-

sect. 1. Quid, & quotuplex sit Juramentum. 31

continet, & perjurii contra Religionem, & infidelitatis, ac injustitiæ. 3. Juramentum confirmatorium promissionis factæ Deo, & homini determinatè simul, dicitur *votum cum pacto juratum*: ut, etiam quis cum juramento vovet, & promittit Deo se tali determinato pauperi id scienti & acceptanti talem eleemosynam daturum, alimenta præbiturum &c. & continet triplicem obligationem, duas ex virtute Religionis, scilicet ex vi voti, & juramenti, ut in primo casu; tertiam ex virtute Fidelitatis, & Justitiæ erga illum pauperem, ut in secundo casu: consequenter talis juramenti prævaricatio triplicem quoque continet malitiam oppositam infidelitatis, & perjurii erga Deum & infidelitatis, ac injustitiæ erga alterum pauperem. Ubi nota obiter infidelitatem, & injustitiam erga proximum censeri pro una moraliter malitia, etsi speculative, & re ipsa distinctæ sint: infidelitas enim dicitur, quatenus promissum violat, injustitia autem, quatenus alteri debitum non reddit, ejusque jus lædit: quia utraq; necessariò, & inseparabiliter connexa est. Atque hæ divisiones in praxi valdè notandæ.

§. IV.

Juramenta simplicia, & execratoria.

Juramenta alia dicuntur simplicia, seu simpliciter contestatoria, quæ fiunt per simplicem Divini Nominis invocationem, vel contestationem in confirmationem rei assertæ, vel promissæ, prout fit in omnibus ferè hæctenùs allatis modis, & formulis. Alia dicuntur juramenta

Exc.

Execratoria.

ET sunt illa, quibus jurans ad fidem faciendam de re aliqua malum imprecatur sibi ipsi, aut aliis ad ipsum specialiter pertinentibus, vel dilecti à Deo, veritatis teste, & vindice falsitatis, per se, vel per creaturam inferendum, nisi verum sit, quod dicit. Differt à juramento simplici assertorio vel promissorio solum accidentaliter, & secundum amplius, ut scilicet per juramentum execratorium invocetur Deus, non tantum ut prima Veritas, & omnia veritatis testis infallibilis, sed etiam ut vindex falsitatis in ipso jurante, vel rebus suis, si falsum dicat vel fidem violet; potestque fieri triplici formula.

I. Expressè imprecando sibi malum ab ipso Deo: Deus me puniat, perdat, damnet, nunquam mihi Deus parcat, Deus in me partem non habeat, maledictus sim à Deo &c. olim usitatissima forma fuit: *Hac faciat mihi Deus, & hac addat;* modò in jure Canonico consueta forma est: *Ita me Deus adjuvet, & hac Sancta Evangelia* Subintelligitur execratio gravissima scilicet: Deus me non adjuvet, si falsum juro. Sic juravit apost. 2. Corinth. 2. *Testem Deum invoco in animam meam.* Aliæ vulgares formæ sunt obviæ.

II. Imprecando sibi malum inferendum à creatura, subintelligendo tamen, ac intendendo per missionem Dei vindicis: ut Diabolus me rapiat, mille partes laceret, fulmine peream, sacer ignis me invadat. Sic juravit David Psal. 7. *Si reddiderit retribuendum mihi mala, decidam meritò ab inimico*

mitis meis inanis. Ubi eleganter D. Aug. *Jurare videtur per execrationem, quod est gravissimum jurisjurandi genus; cum homo dicit, si illud feci illud patiar.*

III. Imprecando sibi malum absolute, semper tamen intelligendo, ac intendendo permissionem DEI (quod si enim homo solum intendat permissionem suam, dicendo: v. g. suspendar, ambas manus abscinde, &c. si verum non dico, non esse juramentum, jam supra innuit) ut male peream, non bona morte, vel subitaneâ moriar, non dignè amplius communicem, non vivam usque in crastinum, non movear hinc, non hinc abibo vivus, ardeam in inferno, &c.

IV. Huc spectat modus jurandi, per vitam, per manus, per barbam suam, aut alterius ad ipsam specialiter pertinentis: v. g. Patris, Principis, Cæsaris, &c. sensus enim est execratorius, pereat vita, salus, anima mea, Parentis, Cæsaris, si hoc non ita fit. Sic juravit Joseph per salutem Pharaonis *Gen. 43*. Et olim Christiani per salutem Cæsaris jurare solebant: ut refert Tertulianus. Sic quoque juravit Apost. *2. Corinth. 1*. Eademque ratione Christus monuit *Matth. 5*. non temere jurandum per proprium caput dicens: *neque per caput tuum juraveris: quia non potes unum capillum album facere, aut nigrum.* Universaliter denique juramento execratorio debet quis malum imprecari aut sibi ipsi juranti, aut personis, vel rebus ad ipsum specialiter pertinentibus, aut saltem valdè dilectis, & talis mali capacibus. Non est ergo juramentum, sed ma-

ledictum jurando alteri ad se non pertinenti ma-
lum imprecari: ut si adversario dicas: Diabolus tu
rapiat, nisi verum dicam. Nec juramentum, sed
blasphemia est imprecari malum ipsi Deo, Angelis
vel Sanctis, qui talis mali incapaces sunt, ut supra
jam notatum est. Nec juramentum est, malum im-
precari dæmoni, quia non specialiter *noster*, sed
hostis & adversarius est. Deinde ipso juramento
execratorio imprecando nobis, vel aliis mala, im-
plicitè & consecutive intendimus nos, vel alios ho-
norare, ut intuenti patet.

Solemnia.

14 **J**uramenta iterum alia sunt simplicia, vel com-
munia, quæ fiunt formâ communi & placita ju-
randi; alia sunt juramenta solemnia, quæ fiunt for-
mâ aliquâ, & ritu solemnè ex præscripto juris. In
veteri lege fuere varii: manûs levatio, *Genes. 14.*
Transitus per duas partes divisæ victimæ *Ferem.*
34. Positio manûs sub femore exigentis juramen-
tum *Gen. 24. & 47.* ad significandum juramen-
tum fieri in fide Messia, qui in lumbis Patriarcharum
continebatur. Modò verò ritus jurandi so-
lemnes sunt in foro Ecclesiastico tactus Sacrosancti
Evangelii; & in causis gravissimis etiam Sacrosancti
Eucharistiæ cum forma consueta: *Sic me Deus*
adjuret. In foro verò civili ritus jurandi est: aut
tangere sceptrum, ut signum potestatis à Deo tra-
ditæ cum forma: *Ich gelobe an auf mein Ahd.*
Aut erectio priorum digitorum cum forma: *Ich*
schwere zu Gott ein Ahd. Et hinc DD. communiter
cum Silvest. *verb. jurament. q. 1.* Triplex di-

Sect. I. Quid, & quotuplex sit Juramentum. 35

stinguunt juramentum: *verbale tantum, reale tantum, & mixtum ex utroque*

*Juramentum verbale tantum est, quod fit solum per verba divini Nominis contestationem significantia, de quibus latè §. I. Juramentum reale tantum, quod fit sola actione, vel ritu aliquo juramentum significante, v. g. ad alterius juramentum exigentis intentionem digitos elevando, Evangelium, vel Crucem tangendo; quâ ratione non solum muti necessario jurant, sed etiam alii verè jurare censentur. Juramentum mixtum, seu verbale, & reale simul, quod in jure vocatur corporale, est, quod præter verba etiam actionem corporalem juramentum exprimentem adhibet, ut in exemplis allatis. Requiritur autem præter verba juramentum sufficienter significantia ejusmodi actio corporalis, ut majori cum deliberatione, reverentiâ, & timore juramentum præstetur. Unde & obligatio juramenti sic præstiti crescit, & violatio multum aggravatur, majoremque pœnam meretur, uti notavit S. Aug. Ep. 154. dicens: *quantò id, per quod juratur, magis sanctum est, tantò magis est pœnale perjurium* Et S. Th. cit. 2. 2. q. 89. a. 3. ad 2. *Gravius est si quis juret solemniter per Evangelium quam si per Deum in communi sermone, tum propter scandalum, tum propter majorem deliberationem.**

Judicialia

Juramenta dicuntur, quæ in judiciis præstantur, & sunt triplicis generis. I. *Juramentum calumnia*, quod in principio litis alterutri parti Judex deferre debet, actori, ut juret, non calumniandi ani-

C a

mo

mo litem se movisse, sed existimando se bonam causam habere: reo verò, ut juret, quòd putet se bonam instantiã ad resistendum actori suo jus habere. *L. C. de jurejur. propter calumniam.* Ubi utrinque juratur assertoriè de credulitate & opinione sua tantum, non de ipsa actione controversa, quippè præsummum per Judicem excutienda. II. *Juramentum litem:* idque triplex. 1. Juramentum veritatis seu veræ æstimationis rei, quo scilicet juratur de veritate, vel valore rei amissæ, vel dolo alterius. 2. Juramentum affectionis, quo juratur de pretio rei amissæ per alterum, sibi valde charæ, vel utilitatis quoad suam privatam affectionem, se scilicet tantum æstimasse, tanti nulli daturum fuisse, &c. 3. Juramentum super interesse singulare, quo jurat quis de damno emergente, vel lucro cessante ex injusta detractione rei suæ per alterum causata. III. Tertium est *Juramentum litis decisivum*, quo deficiente sufficiente probatione, vel testimonio juratur de innocentia alterius partis, idque in causis criminalibus dicitur juramentum purgatorium: in causis autem civilibus vocatur juramentum suppletorium probationis: idque rursus duplex, necessarium, & voluntarium.

Necessaria & voluntaria.

16 **G**eneraliter necessarium est, quod à jure, vel superiore defertur, puta ad fidei professionem, ad subjectionem & obedientiam præstandam, vel in judicio ad criminis probationem, litis decisionem, &c. *Voluntarium* verò, quod in vel extra judicium sponte suscipitur; adeòq; minus obligans quam

quàm illud per se loquendo, cæteris paribus. Sed specialius: judiciale juramentum necessarium dicitur, quod in causa dubia ob inopiam plenæ probationis à judice deferretur, sive ex officio, sive ad instantiam partis; & dicitur necessarium, tum quia Judex quandoque deferre cogitur ex officio, cum aliter lis dirimi, & partes componi nequeunt; tum quia delatum recusari non potest absque justa causa, qualis est præcedens sufficiens probatio, ignorantia vel oblivio probabilis allegata. Hoc juramentum necessarium ad probandam innocentiam ordinariè Judex deferre debet reo, non actori, quia nimirum promptiora sunt jura ad absolvendum, quàm ad condemnandum; alioquin si actori passim permittatur jurare contra alterius innocentiam, grave esset periculum subversionis, cum homines callidi & malitiosi eadem facilitate, quâ calumniantur, etiam pejurare possent: nunquam autem ficeret utriq; parti deferre juramentum decisivum litis; tum quia una pars induceretur ad perjurium, & eo ipso, quo utraq; pars juraret, æquales manerent partes, & sic lis non decideretur. Juramentum judiciale *voluntarium* dicitur, quod in judicio, Judice nec deferente, nec approbante, fit, & sic delatum ab altera parte simpliciter recusari potest, æquè ac si fieret extra judicium; si tamen spontè suscipiatur, reo juramenti exceptionem, actori verò jurandi actionem tribuit, prout juribus allegatis videre potes apud Laym. cit. c. 5. Quòd si autem in judicio juramentum à parte parti deferatur Judice approbante, tunc fit quasi necessarium, & is, cui

delatum est, necessariò jurare debet, aut juramentum delatori referre, alioquin lis contra ipsum velut devictum decisa erit. Nam ut dicitur *L. 38. ff. de jurejur. manifesta turpitudinis & confessioni est, nolle jurare, nec jusjurandum referre.* Is autem dicitur juramentum deferre, qui primus alteri offert, ut juret: hic si nolit jurare, sed offerat adversario, qui prius obtulit, dicitur referre.

SECTIO II.

Juramenti validi conditiones, materia & obligatio.

SUMMARIUM.

27. *Juramentum promissorium ut sit validum & obligatorium, essentialiter, debet esse I. liberum perfectè, II. cum intentione DEUM invocandi, & se obligandi III. non item implendi. Unde*
28. *Juramentum ex errore vel dolo, sive antecedenti, sive concomitante, circa ipsam rei substantiam, invalidum est.*
29. *Secus si error, vel dolus solum sit circa qualitatem, sive circumstantiam accidentalem.*
30. *Juramentum quobis metu, etiam gravi & injusto, et tortum validum est, & obligatorium.*
31. *Juramentum etiam ob injuriam alterius factum obligatum.*
32. *Non tantum captivus ad tempus ex carcere sub juramento reversionis dimissus;*
33. *Sed probabilius etiam, qui Tyranno jurat redire in justum carcerem, cum praesens mortis periculo redire obligatur.*
34. *Juramentum ut valeat, debet esse de re honesta, & licita.*
35. *Unde materia juramenti DEO facti necessariò debet esse moraliter bona, majoris boni non impeditiva.*
36. *Idoque nullum est juramentum de re omninò indifferente, ut talia*